# Акциони план за остваривање равноправности полова у општини Аранђеловац

## I УВОД

### 1. ЗНАЧЕЊЕ ПОЈМОВА

Поједини појмови, у смислу овог плана, имају следеће значење:

1. **Пол** се односи на биолошке карактеристике лица,
2. **Род** је појам који означава друштвено успостављање улоге, положаја и статуса жена и мушкараца у јавном и приватном животу, а из којих услед друштвених, културних и историјских разлика проистиче дискриминација заснована на биолошкој припадности одређеном полу.
3. **Посебна мера** јесте мера привременог карактера усмерена на укидање неједнакости и убрзавање пуне равноправности полова у пракси,
4. **Једнаке могућности** представљају поштовање и остваривање људских права заснованих на полу у свим областима друштвеног живота и могућност равноправног коришћења резултата који произилазе из развоја друштва,
5. **Насиље засновано на полу** јесте понашање којим се угрожава телесни интегритет, душевно здравље или спокојство, или наноси материјална штета лицу као и озбиљна претња таквим понашањем, које спречава или ограничава неко лице да ужива права и слободе на принципу равноправности полова,
6. **Узнемиравање** јесте сваки нежељени вербални, невербални или физички акт, учињен са намером или који има за последицу повреду достојанства и изазивање страха или стварање непријатељског, понижавајућег, деградирајућег или увредљивог окружења, заснован на полу,
7. **Сексуално узнемиравање** јесте нежељени вербални, невербални или физички акт сексуалне природе, начињен са намером или последицом повреде личног достојанства, стварање застрашујућег, непријатељског, деградирајућег или увредљивог окружења, заснован на полу,
8. **Сексуално уцењивање** јесте свако понашање одговорног лица које у намери тражења услуга сексуалне природе, уцени другог да ће у случају одбијања пружања тражених услуга против њега или њему блиског лица изнети нешто што може шкодити њеној или његовој части или угледу,
9. **Послодавац** јесте правно или физичко лице које запошљава, односно радно ангажује једно или више лица, осим органа јавне власти,
10. **Пружалац услуга** јесте свако физичко, односно правно лице које другим физичким и правним лицима пружа одређене услуге из своје надлежности одређено законом, основано оснивачким актом

## 2. ПРАВНА РЕГУЛАТИВА

**2.1** Европска Повеља о равноправности жена и мушкараца на локалном нивоу као основне полазне принципе остваривања равноправности жена и мушкараца истиче:

● Равноправност жена и мушкараца као фундаментално право и обавезу локалних заједница да примењују ово право у свим доменима своје одговорности, као и обавезу да елиминишу све облике директне или индиректне дискриминације.

● Превазилажење и елиминисање вишеструке дискриминације и неповољног положаја базираног на родним разликама, као и разликама у раси, боји коже, етничкој и друштвеној припадности, генетским карактеристикама, језику, вери или уверењима, политичком или другом мишљењу, припадности националној мањини, имовини, рођењу, инвалидитету, старости, сексуалној оријентацији или друштвено-економском статусу.

● Једнаке могућности учешћа жена и мушкараца у процесима одлучивања као предуслов за демократско друштво, што од локалних власти захтева предузимање посебних мера и усвајање потребних стратегија у циљу промовисања и постизања подједнаке заступљености и учешћа жена и мушкараца у свим сферама управе.

● Елиминисање родних стереотипа, што је од кључног значаја за постизање равноправности између жена и мушкараца, и зато локалне власти морају подстицати елиминацију стереотипа и препрека на којима се темеље неједнакости у погледу статуса жена и неједнако вредновање улоге жена и мушкараца у друштву.

● Укључивање родне перспективе у све активности локалне заједнице је услов за постизање равноправности жена и мушкараца и у скалду са тим родна равноправност, посебно искуство жена на локалном нивоу, укључујући и њихове животне и радне услове, морају бити анализирани и узети у обзир приликом креирања стратегија, метода и инструмената који утичу на свакодневни живот локалног становништва.

● Акциони планови и програми и средства за њихову реализацију су инструмент за унапређивање родне равноправности, не само на нивоу централне власти, већ и у локалним заједницама. Зато се локалним заједницама ставља у задатак усвајање локалних акционих планова за остваривање равноправности жена и мушкараца и обезбеђивање финансијских средстава неопходних за њихово спровођење.

**2.2** Устав Републике Србије, као основни и највиши правни акт у правном систему,садржи више одредби релевантних за успостављање и институционализацију механизама за равноправност полова на локалном нивоу:

● Обавезује све државне органе, па и органе који се образују у општини да воде политику једнаких могућности и ову политику изричито везује за остваривање равноправности жена и мушкараца (члан 15).

● Допушта могућност да се установе посебне мере ради постизања равноправности лица или групе лица које су суштински у неједнаком положају, и одређује недискриминаторну природу ових мера (члан 21 став 4).

● Регулише право грађана на бесплатну правну помоћ која представља интегрални део целокупног система заштите људских и мањинских права (члан 67).

● Гарантује право општине да самостално, у оквирима које прописују Устав и закон,регулишу уређење и надлежност својих органа и јавних служби(члан 179).

● Обавезује општину да се стара о остваривању,заштити и унапређењу људских и мањинских права (члан 190 став 3).

**2.3** Закон о равноправности полова (Службени гласник РС бр 104/09) у члану 39. уређује питања родне равноправности на локалном нивоу и обезбеђује стабилност локалних механизама за равноправност полова како њихов опстанак не би најдиректније зависио од промене скупштинске већине у локалној заједници, што је до сада често био случај. У том члану прописана је обавеза органа општине да, у оквиру својих надлежности обезбеђују, подстичу и унапређују равноправност полова, као и да разматрају мере и активности које су у фукцији равноправности полова и остваривање једнаких могућности и у том циљу прописује организовање сталног радног тела или одређивање запосленог за родну равноправност и обављање послова остваривање једнаких могућности у складу са овим законом.

## 3. СТАЊЕ У ОБЛАСТИ РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ У ОПШТИНИ АРАНЂЕЛОВАЦ

**Заступљеност жена и мушкараца у структурама власти општине Аранђеловац**

-укупан број одборника општине Аранђеловац је 41 од којих је 13 одборница,

-укупан број директора јавних предузећа и установа је 22 од којих је 5 директорица,

- 1 јавна правобранитељка,

- помоћници председника општине 3 од којих су 2 помоћнице председника општине,

- чланова општинског Већа има 9 од којих су 3 чланице Већа,

- од укупног броја начелника одељења у општинској управи којих има 6, 3 су начелнице,

- 1 начелница општинске управе,

-од укупног броја чланова управних одбора којих има 85, 24 су чланице,

- од укупног броја чланова надзорних одбора којих има 32, 14 су чланице.

**Структура незапослености**

**1. Евиденција незапослених лица у општини Аранђеловац до краја фебруара 2011.године**

| Укупно незапослених лица | Мушкарци | Проценти | Жене | Проценти |
|---|---|---|---|---|
| 5154 | 2354 | 45.67% | 2800 | 54.33% |

**2. Преглед броја незапослених лица по полу и степену стручне спреме**

| Степен стручне спреме | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | **Укупно** | **Мушкарци** | **Проценти** | **Жене** | **Проценти** |
| | **5154** | **2354** | **45,67%** | **2880** | **54,33%** |
| I и II | 1714 | 761 | 44.40% | 953 | 55.60% |
| III | 1367 | 757 | 55.38% | 610 | 44.62% |
| IV и V | 1655 | 605 | 36.56% | 1050 | 63.44% |
| VI | 270 | 97 | 35.93% | 173 | 64.07% |
| VII и VIII | 148 | 54 | 36.49% | 94 | 63.51% |

**3. Преглед броја незапослених лица по полу и дужини тражења посла**

| Дужина тражења посла | | | | | |
|---|---|---|---|---|---|
| | **Укупно** | **Мушкарци** | **Проценти** | **Жене** | **Проценти** |
| | **5154** | **2354** | **45,67%** | **2880** | **54,33%** |
| До 1 године | 1826 | 960 | 52.57% | 866 | 47.43% |
| Од 1 до 2 година | 915 | 440 | 48.09% | 475 | 51.91% |
| Од 2 до 5 година | 1457 | 590 | 40.49% | 867 | 59.51% |
| Од 5 до 10 година | 617 | 217 | 35.17% | 400 | 64.83% |
| Преко 10 година | 339 | 67 | 19.76% | 272 | 80.24% |

**Активности на едукацији**

1. Норвешка народна помоћ и Влада Републике Србије у сарадњи са Мисијом ОЕБС-а организовала је семинаре за представнике/це локалних самоуправа за обуку лица за родну равноправност и једнаке могућности.
2. У општини Аранђеловац се одржало седам радионица где су се обучавале жене на функцијама …
3. Норвешка народна помоћ започела је реализацију програма „Жене то могу“ 2001.године, у сарадњи са Радном групом за равноправност полова, при Пакту за стабилност Југоисточне Европе (ГТФ СР) и мисијом ОЕБС-а у СРЈ, где су учествовале и представнице из општине Аранђеловац.
4. Организовани су округли столови где су излагали представници ОЕБС-а, медији су испратили сваки догађај и грађанство је било упознато са темама путем емисија, анкета, летака...
5. Семинари за едукацију жена на функцијама у локалној самоуправи.
6. Рад са маргинализованим групама (ромском популацијом и лица са хендикепом).
7. Учествовање у пројектној документацији ради уклањања баријера за хендикепирана лица.

## II ПЛАН АКТИВНОСТИ

У складу са правним прописима из области равноправности полова и стањем у општини Аранђеловац (у даљем тексту Општина), предузеће се следеће мере:

### 1. Предлози за нормативно уређивање питања у вези родне равноправности

#### 1. 1 Коришћење недискриминаторне терминологије у правним прописима

Могуће је приступити на два начина: било тако што ће се у актима Општине истовремено користити оба рода (нпр.председник / председница) или тако што би се једном општом одредбом у статуту прописала недискриминаторна терминологија у актима које доносе органи Општине.Ову одредбу би требало систематизовати у уводним – основним одредбама статута, јер је она начелне природе, која би гласила:

„Све именице које се у овом акту и свим другим општим и појединачним актима локалне заједнице и њених органа, користе у мушком роду користиће се истовремено и у женском роду.Именице које означавају службене позиције, положаје и функције у општини могу се користити само у облику који изражава пол лица које је њихов носилац.“

**1.2 Општа одредба која гарантује равноправност жена и мушкараца у Општини**

„У оквиру својих надлежности, Општина се стара о остваривању равноправности жена и мушкараца на територији Општине.“

**1.3 Политика једнаких могућности**

„ Органи Општине водиће политику једнаких могућности у складу са Уставом и законом у циљу остваривања равноправности жена и мушкараца и отклањања свих облика неравноправности или неједнакости у положају и правима.“

**1.4 Установити могућности прописивања и усвајања посебних мера у Општини у оквиру надлежности Општине**

„ Општина, у оквиру својих надлежности, предузима посебне мере ради уклањања или ублажавања суштински неједнаког положаја жена и мушкараца и свих лица која се налазе у таквом положају.

Посебне мере које Општина предузима у оквиру својих надлежности, не сматрају се дискриминацијом. “

**1.5. Органи Општине стараће се о заштити и унапређивању остваривања равноправности жена и мушкараца**

„ Општински органи, у оквиру својих надлежности:

-прате остваривање људских и мањинских права на територији Општине,

- предлажу и предузимају мере за унапређивање остваривања људских и мањинских права на подручју Општине,

- предлажу и предузимају мере за заштиту људских и мањинских права, старају се о организовању и организују заштиту људских и мањинских права на подручју Општине,

- посебно се старају о остваривању равноправности жена и мушкараца као и изградњи и реализацији једнаких могућности за остваривање права лица или групе лица која су суштински у неједнаком положају на подручју Општине.

Као интегрални део система заштита људских и мањинских права на подручју Општине се установљавају заштитник права грађана (ombudsman) и општинска служба бесплатне правне помоћи. “

**1.6. Органи Општине ће омогућити остваривање права на једнаке могућности учешћа у одлучивању о јавним пословима и право на равномерну заступљеност жена и мушкараца у органима Општине**

„ Грађани и грађанке Општине имају право да, непосредно и путем својих непосредно изабраних представника, активно, под једнаким условима и без дискриминације учествују у одлучивању о пословима из надлежности Општине.

Општина, у оквиру својих надлежности, може прописати посебне мере у циљу остваривања права наведених права. Посебним мерама , нарочито се подстиче учешће у јавном животу жена и мушкараца из мањинских као и вишеструко дискриминисаних група.

Општински органи су дужни да приликом избора , именовања и постављења о којима одлучују општински органи обезбеде равноправну заступљеност жена и мушкараца. На свим изборним и именованим положајима у органима Општине обезбеђује се заступљеност од 50% али не мање од 30% представника мање заступљеног пола.

Најмање једно место на позицији председника /заменика Скупштине општине обезбеђује се за мање заступљени пол. “

## 2.ОСНИВАЊЕ КОМИСИЈЕ ЗА РОДНУ РАВНОПРАВНОСТ

На основу члана 29.став 3. Статута Општине Аранђеловац треба формирати Комисију за родну равноправност и једнаке могућности, као посебно радно тело Скупштине општине (у даљем тексту Комисија).

Комисија треба да има председника и 10 чланова, с тим да председник буде из реда одборника, а чланови лица која имају искуство у пословима остваривања родне равноправности, стручна знања и активно се баве овим темама. Предлог председника и чланова Комисије предложиће помоћница председника општине задужена за родну равноправност.

Надлежности Комисије:

- Разматра, предлаже и утврђује мишљење о предлозима одлука, других прописа и општих аката из надлежности Скупштине, са становишта остваривања равноправности полова,
- Разматра питања из надлежности Скупштине која се односе на равноправност полова,заузима о њима ставове и даје предлоге за њихово решавање,
- Разматра предлоге за изборе и именовања о којима одлучује Скупштина, са становишта остваривања равноправне заступљености полова у јавном и политичком животу (управа, јавне службе и др.), утврђује мишљење и даје своје предлоге,
- Подноси предлоге и примедбе на предлоге одлука и мера Општинског већа и других предлагача,

- Разматра предлоге и представке упућене Скупштини са становишта остваривања равноправности полова, предлаже Скупштини и надлежним органима предузимање мера за решавање питања покренутих у представкама и обавештава подносиоце представки о предузетим активностима,
- Покреће стратегије, политике и мере које доприносе унапређивању равноправности полова,
- Разматра годишње извештаје и заузима ставове о примени одлука и мера које се односе на равноправност полова,
- Разматра планове акција за унапређење равноправности полова и подноси предлоге у вези са тим,
- Сарађује са другим радним телима Скупштине у питањима из њихове надлежности, која се односе на равноправност полова, а по потреби може одржати и заједничку седницу са другим радним телима Скупштине,
- Прати имплементацију стандарда о равноправности полова у актима и политици Скупштине и Општинског већа, а нарочито у областима: образовања, здравства, рада и запошљавања, насиљу над женама и мушкарцима, равномерне заступљености жена и мушкараца у органима одлучивања, институцијама и механизмима за постизање равноправности полова и др.
- Предлаже питања из домена остваривања равноправности полова која треба размотрити на заседању Скупштине.

У циљу остваривања надлежности Комисије, неопходно је установити одређена процесна правила:

- Право Комисије за родну равноправност, на једнак приступ информацијама релевантним за одлучивање и обавеза општинских органа да то обезбеде.

- Установити процедуре које обезбеђују редовно, благовремено и потпуно информисање о питањима за које се планира да уврсте у дневни ред скупштинског заседања, користећи савремене технике комуникације.

-Обавезе предлагача да свој предлог образложи, као и да саставни део образложења буде везан за сагледавање ефеката (потенцијалних последица) које ће примена одлуке имати на жене и мушкарце.

- Успостављање процесних правила, првенствено планирање рада Скупштине општине, која ће омогућити укључивање Комисије за родну равноправност у креирању агенде за заседање општинске Скупштине.

- Процесна правила која укључују обавезе консултовања Комисије за родну равноправност у обликовање локалних политика, креирање стратешких планских докумената, буџетски процес, усвајање одлука из домена надлежности Општине и других облика локалне самоуправе .

- Установити посебна правила за консултовање и укључивање у процес одлучивања у Општини када се ради о вишеструко дискриминисаним лицима.

-У зависности од питања које је на дневном реду, по потреби (могућности) и на захтев Комисије за родну равноправност или одређеног броја одборника (обавезно), посебно организовати консултовање удружења која се баве родном равноправношћу.

## 3.ПЛАНСКЕ АКТИВНОСТИ ИЗ НАДЛЕЖНОСТИ ОРГАНА И ОРГАНИЗАЦИЈА ОПШТИНЕ ИЗ ОБЛАСТИ РОДНЕ РАВНОПРАВНОСТИ

**3.1.План и програм развоја Општине** – укључивање родног аспекта у пројектовање развоја и планирање у Општини и стратешке документе који пројектују развој Општине (на пр. сагледавање и идентификовање потреба жена и мушкараца, равноправно учешће у утврђивању приоритета и одлучивање о приоритетима, људски ресурси као развојна компонента и показатељи који говоре о њима, ангажовање стручног и експертског потенцијала жена,праћење ефеката реализације развојних планова и стратегија на положај жена и мушкараца).

**3.2.Просторни и урбанистички планови** – Приликом креирања и усвајања планова укључити посебне потребе жена и мушкараца на пр.запошљавање,приступ услугама, културни живот, образовање (територијални размештај школа), породичне обавезе, здравствена заштита (тип установе, опремљеност, мрежа, здравствена служба на селу), број и територијални распоред вртића, паркова, игралишта, рекреативних зона, установа за стални смештај или дневни боравак старих и немоћних лица и др.

**3.3.Буџет** – Родни аспект буџетског процеса, дефинисање потреба и приоритета, родна анализа буџетских средстава и њихове намене, учешће локалних институционалних механизама за родну равноправност у поступку креирања буџета, надзор над трошењем буџетских средстава, креирање и обезбеђење буџетских средстава за рад локалног институционалног механизма за родну равноправност, сагледавање ефеката буџета и коришћења буџетских средстава за положај жена и мушкараца у Општини.

**3.4.Капитална побољшања и инвестициона политика** – учешће у креирању и одлучивању о капиталним побољшањима и формулисању инвестиционе политике посебно и дефинисању приоритета, посебне мере за приоритете у инвестиционој политици и капиталним побољшањима, нарочито за вишеструко дискриминисане групе (нпр. водовод у ромском насељу, набавка возила за превоз инвалида, обарање ивичњака, звучни семафори...)

**3.5.Комуналне делатности** – равноправна заступљеност у управним одборима јавних предузећа и на местима одлучивања, сагледавање потреба жена и мушкараца у области комуналних служби, учешће у пројектовању планова развоја комуналних делатности, дефинисања приоритета и учешће у одлучивању о приоритетима и др.

**3.6.Услови за развој предузетништва –** идентификовање проблема локалних предузетника, повезивање локалних предузетника, организовање едукације за

отпочињање бизниса, али и континуирано стручно образовање предузетника (стандарди ЕУ, тржиште, банке, кредити, хартије од вредности...), учешће у креирању посебних мера за подстицање предузетништва, посебно за вишеструко дискриминисана лица (оспособљавање, кредити под повољним условима и др.), учешће у одлучивању о посебним мерама, праћење ефеката посебних мера на положај жена и мушкараца и др.

**3.7.Уређење, коришћење и заштита грађевинског земљишта –** принцип равноправне заступљености у управним одборима и управљачким структурама, учешће у одлучивању о намени коришћења земљишта, утврђивање потреба и приоритета у тој области, контрола коришћења средстава који се стичу по основу коришћења грађевинског земљишта.

**3.8.Коришћење пословног простора –** принцип равноправне заступљености у управним одборима и управљачким структурама , идентификовање потреба и приоритета у коришћењу пословног простора, учешће у одлучивању о приоритетима у коришћењу пословног простора, контрола коришћења средстава која се убирају по основу коришћења пословног простора.

**3.9.Социјална заштита –** утврђивање потреба, приоритета и програма у овој области и учешће у одлучивању о садржају, обиму и програмима социјалне заштите и њиховом финансирању (нпр.помоћ самохрани родитељ, кућна нега и помоћ старим и инвалидним лицима, дневни боравак старих лица, помоћ жртвама породичног насиља, СОС телефон, помоћ за вишеструко дискриминисане групе и др.), организовање општинске службе правне бесплатне помоћи посебно за жртве насиља и вишеструко дискриминисана лица и групе, равномерна заступљеност полова у управљачким структурама и на руководећим положајима.

**3.10.Дечија заштита –** утврђивање потреба, приоритета и програма дечије заштите и учешће у одлучивању о садржају, обиму и програмима дечије заштите и њиховом финансирању (нпр.смештај у дечије установе, територијални размештај вртића и равномерна покривеност подручја Општине дечијим установама, капацитети и опремљеност вртића, радно време вртића прилагођено запосленим родитељима, одмор и рекреација деце и др.), равномерна заступљеност полова у управљачким структурама и на руководећим положајима.

**3.11.Јавни превоз путника у локалном саобраћају –** утврђивање потреба, дефинисање приоритета учешћа у одлучивању о питањима организовања јавног превоза (нпр.размештај станица градског саобраћаја који одговара потребама запослених родитеља, школске деце, финансирање јавног превоза за школску децу, финансирање јавног превоза за самохране родитеље и др.), организовање и финансирање јавног превоза за инвалиде, организовање превоза школске деце и прилагођавање времена полазака распореду радног времена у школама.

**3.12.Утврђивање, наплата и контрола локалних јавних прихода** – утврђивање потреба, дефинисање приоритета и учешће у одлучивању о коришћењу и трошењу средстава из јавних прихода, контрола трошења средстава локалних јавних прихода.

**3.13.Информисање локалног становништва** – предлагање и учешће у креирању инструмената за реализацију права на равноправнои приступ жена и мушкараца локалним медијима и посебно за вишеструко дискриминисана лица, предлагање мера које ће

омогућити стварање повољног амбијента да се право жена и мушкараца на приступ локалним медијима реализује под једнаким условима, предлагање и учешће у одлучивању о посебним мерама које доприносе стварању једнаких услова за приступ локалним медијима, обезбеђују бољу информисаност жена и мушкараца , посебно када се ради о вишеструко дискриминисаним лицима (нпр. посебне сталне рубрике у штампаним медијима, радио и ТВ емисије у стандардизовано време и редовним интервалима,планирање и предлагање програмског садржаја ових рубрика односно радио и ТВ емисија ).

**3.14.Споменици и спомен обележја локалног значаја** – равноправна заступљеност жена и мушкараца у постављања споменика и спомен обележја посвећеним знаменитим људима.

**3.15.Радно време и услови рада установа који пружају услуге грађанима -** идентификовање потреба, предлагање и учешће у одлучивању о радном времену ових установа, посебно прилагођавање радног времена запосленима, родитељима са малом децом, самохраним родитељима, идентификовање потреба, предлагање и учешће у одлучивању о посебним мерама усмереним ка задовољавању потреба инвалида као и вишеструко дискриминисаних особа (нпр. посебне услуге за старе особе, потребе сеоских жена).

**3.16.Јавни сајмови локалног значаја** – сагледавање и идентификовање потреба, могућности и потенцијала, предлагање програма и учешће у одлучивању о организовању сајмова и манифестација на којима би било равномерно представљено стваралаштво жена и мушкараца, организовање посебног сајма предузетништва и стваралаштва (посебне мере за презентовање на пр.стваралаштва сеоских жена у поводу 15.октобра међународног дана сеоских жена ) и посебне мере за презентовање стваралаштва вишеструко дискриминисаних лица ( нпр. у поводу међународног дана инвалида).

**3.17.Спорт, физичка култура, рекреација** – право на равноправну заступљеност у учешћу у управљачким структурама спортских клубова, као и на руководећим позицијама, сагледавање потреба, учешће у одлучивању и одлучивање о плановима развоја спорта, физичке културе и рекреације, сагледавање потреба, идентификовање и дефинисање приоритета, учешће у одлучивању о коришћењу буџетских средстава намењених задовољавању потреба у области спорта, физичке културе и рекреације, равномерна расподела буџетских средстава за ове намене (подједнако коришћење средстава и подједнако вредновање женског и мушког спорта), посебне мере за инвалиде и вишеструко дискриминисана лица, посебне мере за женски рекреативни спорт и рекреацију деце (нпр.радно време прилагођено запосленим родитељима, могућност да родитељи и деца могу у истом простору да се баве рекреацијом, нпр.пројекат „мама,тата и ја вежбамо“), контрола коришћења буџетских средстава посебно са становишта корисника коме су намењена.

**3.18.Пружање правне помоћи грађанима** – идентификовање потреба, дефинисање приоритета, подношење предлога и учешће у одлучивању о облицима организовања и пружања правне помоћи, посебно бесплатне правне помоћи нарочито за жртве породичног насиља, жртве дискриминације, вишеструко дискриминисана лица, самохране

родитеље (нпр.општинска служба бесплатне правне помоћи, сарадња са канцеларијом омбудсмана (заштитник грађанских права) и др.).

**3.19.Јавна признања и награде** – установљавање општинског признања (награде) за женски активизам и стваралаштво и посебно за стваралаштво вишеструко дискриминисаних лица, односно за допринос остваривању родне равноправности на нивоу Општина, предлагање кандидата за признања која додељује Општина или признања и награде која додељује Република.

**3.20.Задовољавање потреба у здравству областима од интереса за грађане** – идентификовање потреба, одређивање приоритета у домену пружања и организовања здравствене службе, посебно за сеоско становништво и вишеструко дискриминисана лица (на пр.планирање и организовање планских систематских прегледа ризичне популације на ризична оболења, планирање, утврђивање програма и организовање информисања грађана и грађанки о превенцији болести, радно време здравствених установа прилагођено радном времену запослених, сагледавање потреба , планирања и организовања здравствене заштите на селу (на пр. рад лекара, мобилне лекарске екипе, организовање превоза до места где се налази здравствена установа и др.)).

**3.21.Старање о организовању људских и мањинских права** – праћење остваривања равноправности жена и мушкараца у Општини, посебно остваривање права вишеструко дискриминисаних лица, сагледавање потреба, одређивања приоритета, иницирање, предлагање и учешће у одлучивању о посебним мерама за унапређење положаја жена и вишеструко дискриминисаних група, сарадња са заштитником грађана у праћењу остваривања родне равноправности, посебно праћењу кршења права на равноправност полова и права вишеструко дискриминисаних лица.

## III ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА

**Извршиоци и рокови**

После усвајања Акционог плана приступиће се његовој имплементацији, у што краћем року. Предлоге за нормативно уређење питања предвиђеним Акционим планом утврдиће Општинско веће у року од 60 дана од дана усвајања. Предлог решења о образовању Комисије за родну равноправност утврдиће Комисија за кадровске и административне послове, у року од 30 дана од дана усвајања Акционог плана.

Остале планске активности обављаће органи и организације Општине у оквиру својих надлежности, са циљем да се ти пословиураде квалитетно и на ефикасан начин, при чему ће остварити сарадњу са другим органима и организацијама са којима је то потребно.

Комисија за родну равноправност континуирано ће пратити извршење Акционог плана и предузимати потребне мере.

**Извори финансирања**

За део Акционог плана који се односи на нормативно уређивање нису потребна посебна финансијска средства.Средства за остале планске активности није могуће унапред прецизирати, а обезбеђиваће се сукцесивно,у складу са динамиком планских активности, из буџета Општине, донација и других извора финансирања.

Чланови Комисије ће учествовати у изради пројектне документације за инвестициона улагања од значаја за родну равноправност у општини Аранђеловац, у договору са органима општине Аранђеловац. Чланови Комисије ће прикупљати податке о расположивим ресурсима Општине и сагледати и предлагати улагања; остваривање сарадњу са Фондом за развој Републике Србије као и другим међународним организацијама и фондовима, пратиће реализацију и извештавати о резултатима пројеката чије је финансирање одобрено.

## IV ЗАКЉУЧАК

Доношење Акционог плана је неопходан корак за целовито и континуирано остваривање родне равноправности у општини Аранђеловац.

Доследним спровођењем Акционог плана унапредиће се друштвени односи и цивилизацијске вредности у општини Аранђеловац и њен допринос прихватању европских вредности.

Овај текст је нацрт Акционог плана и очекује се да ће учесници у поступку до његовог усвајања од Скупштине општине Аранђеловац допринети побољшању његовог садржаја.

СТРУЧНА ОБРАДА

**Помоћница председника Општине за родну равноправност**

Данијела Гавриловић